

ISSN 2524-0129 (Print)
ISSN 2664-5718 (Online)

*Збірник наукових праць
Юридичного факультету
Західноукраїнського
національного університету*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВознавства

ACTUAL PROBLEMS OF LAW

**Випуск 1 (25)
2021**

---

1. Теорія та історія держави і права. Історія політичних і правових вчень. Філософія права.
  2. Конституційне право. Адміністративне право і процес. Фінансове право. Інформаційне право. Міжнародне право.
  3. Цивільне право і цивільний процес. Сімейне право. Трудове право. Міжнародне приватне право. Господарське право. Господарсько-процесуальне право.
  4. Кримінальне право та кримінологія. Кримінально-виконавче право. Кримінальний процес та криміналістика. Судова експертиза. Оперативно-розшукова діяльність. Судоустрій. Прокуратура та адвокатура.
-

**Збірник наукових праць Юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету
у співпраці з НДІ приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України**

Засноване у 2011 році
Виходить 4 рази на рік

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу
інформації КВ № 1784106691 від 17.03.2011р.

ISSN 2524-0129 (Print) / ISSN 2664-5718 (Online)

Включений до переліку фахових видань України з юридичних наук
Наказом МОН України від 10.05.2017р. № 693 «Про затвердження
рішень Атестаційної колегії Міністерства щодо діяльності
спеціалізованих вчених рад від 27 квітня 2017 р.»

Включений до переліку фахових видань України (категорія «Б»)
з юридичних наук Наказом МОН України від 28.12.2019р. № 1643
«Про затвердження рішень Атестаційної колегії Міністерства
щодо діяльності спеціалізованих вчених рад»

Засновник та видавець Західноукраїнський національний
університет

Рекомендовано до друку Вченою радою
Західноукраїнського національного університету
(протокол № 4 від 16. 12. 2020 р.)

Головний редактор

Теремецький Владислав Іванович, професор кафедри цивільного права і процесу Західноукраїнського національного університету,
доктор юридичних наук, доцент

Заступник головного редактора

Грубінко Андрій Васильович, професор кафедри теорії та історії держави і права Західноукраїнського національного університету, доктор
історичних наук, професор (відповідальний за випуск)

Редакційна колегія:

Гречанюк Сергій Костянтинівич, начальник департаменту з питань виконання кримінальних покарань Міністерства юстиції України,
доктор юридичних наук, професор

Калаур Іван Романович, професор кафедри цивільного права і процесу Західноукраїнського національного університету, доктор юридичних
наук, професор

Соболь Євген Юрійович, завідувач кафедри державно-правових дисциплін та адміністративного права Центральноукраїнського державно-
ного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, доктор юридичних наук, професор

Лазур Ярослав Володимирович, декан юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет», доктор юридичних
наук, професор

Балинська Ольга Михайлівна, проректор Львівського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор
Книш Сергій Володимирович, завідувач кафедри загальнонаукових правових дисциплін Рівненського інституту Київського універси-
тету права НАН України, кандидат юридичних наук, доцент

Editor in Chief

Teremetskyi Vladyslav Ivanovych, professor of the Department of Civil Law and Process of West Ukrainian National University, Doctor of Law,
Associate Professor

Deputy Editor in Chief

Hrubinko Andrii Vasylovych, Professor of the Department of theory and history of state and law of West Ukrainian National University, Doctor of
History, Professor (responsible for the issue)

Editorial board:

Hrechanyuk Sergii Konstantynovych, Head of Department of enforcement of criminal penalties of Ministry of Justice of Ukraine, Doctor of Law,
Professor

Kalaur Ivan Romanovych, Professor of the Department of Civil Law and Process of West Ukrainian National University, Doctor of Law, Professor
Sobol Yevgen Yuriyovych, Head of the Department of State-Legal Disciplines and Administrative Law of Volodymyr Vynnychenko Central-
Ukrainian State Pedagogical University, Doctor of Law, Professor

Lazur Yaroslav Volodymyrovych, Dean of the Law Faculty of Uzhgorod National University, Doctor of Law, Professor

Balynska Olha Mykhaylivna, Vice-rector, Lviv State University of Internal Affairs, Doctor of Law, Professor

Knysh Sergii Volodymyrovych, Head of the Department of General Theoretical Legal Sciences of the Rivne Institute of Kyiv University of Law, NAS
of Ukraine, Candidate of Law, Associate Professor

Foreign member of the Editorial board

Grega Strban, PhD, Professor, Dean of Faculty of Law of University of Ljubljana (Slovenia)

Zoll Fryderyk, Doctor of Law, Professor of the Department of Civil Law, Jagiellonian University (Poland), Head of the Department of European and
Polish Private Law and Comparative Law at Osnabrück University, Professor (Germany)

Видання включено до міжнародної наукометричної
бази даних «Index Copernicus International» (Польща)

Доступ до наукометричної бази здійснюється
за адресою: <http://jml.indexcopernicus.com/?lang=ru>

«Актуальні проблеми правознавства» можна
знайти, скориставшись формою пошуку зверху
сторінки за індексом ISSN

Адреса редакції:
46400 м. Тернопіль, вул. Микулинецька, 46а
E-mail: zbitnykapp@wunu.edu.ua
www.appj.wunu.edu.ua

ЗМІСТ

1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА. ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ ВЧЕНЬ. ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

Грубінко Андрій Особливості формування політики кібербезпеки Європейського Союзу: правові аспекти	5
Подковенко Тетяна Національна безпека України: аксіологічний та правовий аспекти	11
Фігун Наталія Становлення інституту медіації у країнах вишеградської групи	19
Шевчук Олександр Історичні аспекти виникнення та розвитку позасудового врегулювання спорів.....	27

2. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС. ФІНАНСОВЕ ПРАВО. ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Вербіцька Мар'яна, Гнатів Михайло Деякі аспекти юридичної відповідальності за правопорушення, пов'язані з незаконним поводженням із вогнепальною зброєю в Україні.....	33
---	----

Дуліба Євгенія, Мельник Олег, Зленко Анна, Дураєва Наталія Цілі сталого розвитку України і природокористування: актуальні проблеми досягнення збалансованості процесів використання та відтворення природних ресурсів.....	40
---	----

Світлак Ірина Місце НБУ в механізмі захисту прав вкладників комерційних банків.....	47
---	----

Тенішев Вячеслав, Антошків Аліна Правове забезпечення життєдіяльності людини за межами землі в умовах стрімкого освоєння космічного простору.....	54
--	----

Шевчук Оксана, Кузь Тетяна Правове забезпечення інформаційної безпеки процесу надання електронних адміністративних послуг.....	59
---	----

3. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС. СІМЕЙНЕ ПРАВО. ТРУДОВЕ ПРАВО. МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО. ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

Братасюк Оксана, Ментух Наталія Правове становище товариств з обмеженою відповідальністю за законодавством України	66
--	----

Буряченко Анатолій Правова природа відповідальності суб'єктів сімейних правовідносин за невиконання обов'язку щодо надання утримання: до питання про зміст та співвідношення	75
---	----

Лукашевич-Крутник Ірина Загальні засади відповідальності сторін за порушення зобов'язань, що впливають з договору перевезення	81
--	----

Лучковський Валентин До питання про зміст прав та обов'язків жінки та чоловіка, які проживають однією сім'єю без реєстрації шлюбу	88
--	----

Оксанюк Олег До питання про порядок встановлення, зміни та припинення режиму окремого проживання подружжя у сімейному праві.....	94
---	----

Парнета Оксана, Федик Соломія Медіація як спосіб вирішення сімейних спорів	100
Теремецький Владислав, Петровський Андрій Оптимізація суб'єктів доказування в цивільному процесі України в контексті правового статусу фахівця у певній галузі знань	107
Тенішев Вячеслав, Котис Віта Викрадення дитини одним із батьків, проблеми кваліфікації злочину та відповідальність за такі дії.....	114
Башурин Наталія Теоретико-правові аспекти розуміння науково-технічної інформації як об'єкта цивільних правовідносин.....	120
4. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ. КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА. СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА. ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ. СУДОУСТРІЙ. ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА	
Рогатинська Ніна Вплив контрабанди на митну безпеку державу	127
Сиводєд Іван Особливості розслідування умисних вбивств військовослужбовців, які скоєні під час ведення бойових дій з використанням вибухових пристроїв та вибухових речовин.....	133

1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА. ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ ВЧЕНЬ. ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

DOI:10.35774/app2021.01.005
УДК 351.746:007

Андрій Грубінко,

доктор історичних наук, професор, професор
кафедри теорії та історії держави і права,
директор Центру стратегічної аналітики
та міжнародних студій Західноукраїнського
національного університету
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4856-5831>

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ КІБЕРБЕЗПЕКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Розглянуто сучасні правові та організаційні засади кібербезпеки Європейського Союзу (ЄС) проблеми й перспективи розвитку відповідного механізму ЄС в умовах сучасних кіберзагроз. Проаналізовано еволюцію і якісну динаміку кіберполітики ЄС – від прийняття перших правових актів на початку 2000-х років до оприлюднення проекту другої Стратегії безпеки ЄС в грудні 2020 р. За результатами дослідження виявлено, що ЄС має можливості досягти стратегічної автономії у сфері кіберполітики. Однак для цього йому необхідна більша узгоджена політика координації дій, подальше збільшення фінансування та розбудова інституційної спроможності ЄС, вирівнювання можливостей держав-членів.

Ключові слова: кібербезпека, політика кібербезпеки, Європейський Союз, кіберпростір, кіберзлочинність,

Hrubinko A.

The article deals with the current legal and organizational principles of the European Union's cybersecurity, the problems and prospects for the development of the relevant EU mechanism in the context of modern cyber threats. The evolution and qualitative dynamics of the EU cyber policy from the adoption of the first legal acts in the early 2000s to the publication of the second EU Security Strategy draft in December 2020 are analyzed. The study found that the European Union has the potential to achieve strategic autonomy in cyberpolitics. However, it needs a more coherent policy of coordination, further increase of funding and building of institutional capacity of the EU, equalization of member states possibilities.

The conclusions state that Europe is interested in the comprehensive development of EU cybersecurity policy. The cross-border nature of cyber threats means that the EU's resilience in this matter directly affects its security. The current direction of the EU's capacity building and especially close cooperation with NATO provide a chance to avoid

© Андрій Грубінко, 2021

Наталія Башурин,
асистент кафедри судочинства
навчально-наукового юридичного інституту
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5096-0734>

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗУМІННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ОБ'ЄКТА ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

У статті розглядаються питання комплексного характеру правового регулювання сфери відносин з приводу науково-технічної інформації із пріоритетністю застосування інструментарію цивільного права. Також аргументовано, що відомості, які становлять інформацію (чи науково-технічну інформацію), можуть потрапляти під правову охорону як законодавства про авторське право, так і законодавства про захист права промислової власності за умови наявності у них ознак даних об'єктів права інтелектуальної власності. Автором проаналізовано основні концепції щодо розуміння прав, які виникають з об'єктів права інтелектуальної власності і наголошено на правильності переходу до концепції виключних майнових прав щодо науково-технічної інформації як об'єкта права інтелектуальної власності.

Ключові слова: інформація, науково-технічна інформація, об'єкт, право інтелектуальної власності, авторське право, патентне право.

Башурин Н.

Теоретико-правовые аспекты понимания научно-технической информации как объекта гражданских правоотношений

В статье рассматриваются вопросы комплексного характера правового регулирования сферы отношений по поводу научно-технической информации с приоритетностью применения инструментария гражданского права. Также аргументировано, что сведения, составляющие информацию (или научно-техническую информацию), могут попадать под правовую охрану как законодательства об авторском праве, так и законодательства о защите права промышленной собственности при наличии у них признаков данных объектов права интеллектуальной собственности. Автором проанализированы основные концепции относительно понимания прав, возникающих из объектов права интеллектуальной собственности, и отмечена правильность перехода к концепции исключительных имущественных прав на научно-техническую информацию как объекта права интеллектуальной собственности.

Ключевые слова: информация, научно-техническая информация, объект, право интеллектуальной собственности, авторское право, патентное право.

Bashuryn N.

Theoretical and legal aspects of understanding scientific and technical information as an object of civil relations

The author emphasizes the complex nature of legal regulation of information relations with the priority of using the tools of civil law. It is also argued that STI as an object of intellectual property rights includes such a set of features as: creative nature; originality; novelty; objective form of expression. In addition, the article proves, that information (or scientific and technical information) may fall under the legal protection of both copyright law and legislation on the protection of industrial property rights, provided that they have signs of these objects of intellectual property law.

The article analyzes the basic concepts of understanding the rights arising from the objects of intellectual property rights: 1) the theory of understanding the objects of intellectual property rights as objects of property rights (the so-called proprietary theory); 2) the theory of exclusive rights to objects of intellectual property rights, including scientific and technical information. Also the author proves the correctness of the transition to the concept of exclusive property rights to information as an object of intellectual property rights, in connection with a set of such arguments: 1) the right to scientific and technical information and ownership of the thing in which it is embodied, do not depend on each other; 2) when the right to scientific and technical information is transferred, there is no transfer of ownership to the form in which it is materialized; 3) a thing that is a form of materialization of scientific and technical information is a document, information product, information resource, etc.

The author argues that the concept of exclusive intellectual property rights is characterized by such a set of features as: a) includes both property and non-property rights to the objects of intellectual property rights; b) the absolute nature of exclusive rights; c) a specific set of powers, including: the right to use and the right to dispose of this use. d) the right to dispose of an exclusive right, exists in two forms: granting the right and transfer of the right; e) the ownership of all rights to the object of intellectual property rights only to the subject of this right.

Keywords: information, scientific and technical information, object, intellectual property law, copyright, patent law.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства науково-технічна інформація є затребуваним об'єктом цивільного обороту. По суті, даний різновид інформації є основою розвитку та прогресу в різних сферах життєдіяльності, а, отже, є фінансово привабливим для інвесторів. У частині розуміння науково-технічної інформації з позицій приватного права слід наголосити, що на сьогоднішні провідними фахівцями у цій сфері, зокрема О. В. Кохановською, абсолютно слушно наголошується, що серед двох концепцій розуміння інформаційних прав – концепції інформаційного права як самостійної галузі права і приватноправової концепції інформаційних відносин як інституту цивільного права, пріоритет у застосуванні має друга із них, що, як наголошує дослідниця, є не тільки правильним в теоретичному аспекті, а й відповідає сучасним суспільним запитам [5, с. 129].

Звісно, що на сьогодні не можна заперечувати комплексність правового регулювання сфери інформаційних відносин. Тут мають своє застосування норми різних галузей права, проте пріоритетність у застосуванні, безумовно, належить інструментарію права цивільного. Йдеться про розуміння інформаційних відносин як відносин приватноправових, а самої інформації, в тому числі, науково-технічної, як оборотоздатного об'єкта цивільного права.

Але науково-технічна інформація як об'єкт цивільних правовідносин є складною за своїм змістом, характеризується переліком специфічних ознак, а це спричиняє певні особливості статичності та динаміки цього об'єкта у цивільному обороті. Варто наголосити, що у профільному Законі України «Про науково-технічну інформацію» [8] законодавцем втілені відповідні посили на приватноправові механізми у визначенні її правового режиму. Так, зокрема, вказується, що така інформація є об'єктом права інтелектуальної власності, може бути об'єктом товарних відносин, забезпечуються відповідні механізми систематизації такої інформації та гарантії доступу до неї іншим особам, при цьому, захищаючи суб'єкта, якому така інформація належить.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням інформації в якості об'єкта цивільних правовідносин присвячені праці таких вчених, як Кохановська О.В., Петров Є.В., Марценюк О.Г., Харитонові О.І., Спасибо-Фатєєвої І.Б., Стефанчука Р.О. та багато інших, однак питання, власне, науково-технічної інформації в якості об'єкта цивільних прав потребує подальшого наукового дослідження і вдосконалення правового регулювання.

Метою статті є з'ясування специфіки науково-технічної інформації як комплексного об'єкта цивільних прав і визначення правового режиму, котрий може застосовуватися до неї, враховуючи всю специфіку її ознак та форм вираження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Справді, питання правомірності використання науково-технічної інформації повинні перебувати в центрі прискіпливої уваги законодавця, з тим, щоб було зрозуміло, чи є порушенням використання тієї чи іншої інформації для подальшої розробки, створення технології, патентування об'єктів промислової власності, створених на основі її результатах, чи має місце правомірне використання науково-технічної інформації.

З цією метою та з позицій правомірності її використання необхідно охарактеризувати таку інформацію як об'єкт приватноправових відносин, зокрема, розкрити її правову природу через характеристику особливостей, що їй притаманні, встановити місце такого виду інформації серед об'єктів цих правовідносин, що й становить мету цієї статті.

Науково-технічна інформація (далі – НТІ) як об'єкт цивільних правовідносин абсолютно вписується у видову характеристику подібних об'єктів, оскільки вміщує як складову особистих немайнових та майнових відносин, так і абсолютного або ж відносного правовідношення, складову виключних майнових правовідносин та зобов'язальних правовідносин.

Вищенаведеній концепції щодо приватноправового характеру інформаційних відносин (відносин щодо науково-технічної інформації як їх різновиду) відповідає підхід щодо розуміння інформації у трьох її іпостасях : 1) як особисте немайнове благо; 2) як результат творчої, інтелектуальної діяльності, тобто

як об'єкт виключних прав; 3) як інформаційний продукт, ресурс, документ, тобто об'єкт, який може бути інформаційним товаром і предметом будь-яких правочинів, з урахуванням особливостей і специфіки його як об'єкту особливого роду [9, с. 34]. Спробуємо розглянути кожен із цих проявів НТІ.

Приналежність науково-технічної інформації до особистих немайнових прав вказує на такі її характеристики як: непорушність; належність творцю, невідчужуваність, невіддільність від особи, позбавленість майнового змісту, безстроковий та абсолютний характер. При цьому захисту такої інформації в її розумінні як немайнового права присвячені норми Книги 2 ЦК України (як особистого немайнового блага). Проблематика розуміння НТІ як особистого немайнового блага є досить дослідженою в цивілістиці, а тому не вбачаємо потреби у більш детальній характеристиці, проте наголошуємо, що вищенаведені характеристики НТІ як блага є цінними в частині її розуміння як об'єкта права інтелектуальної власності. Особливу цінність в аспекті особистих немайнових прав на науково-технічну інформацію складає право на недоторканність інформації та збереження її у визначеному вигляді.

Виходячи з цього права, можна додати до ознак науково-технічної інформації її недоторканність, тобто неможливість змін чи будь-яких інших дій не уповноваженою на те особою. Фактично така ознака впливає із характеристики немайнових правовідносин як абсолютних, коли праву особи протиставляється обов'язок всіх інших осіб не втручатися у існуючі правовідносини.

Справді, як зазначалося вище, норми цивільного права регулюють правовідносини щодо науково-технічної інформації як продукту інтелектуальної творчості. У такому прояві НТІ характеризуватиметься як загальними ознаками об'єктів цивільного права, в основі яких лежить критерій їх оборотоздатності, так і ознаками, які характерні для її розуміння з позицій права інтелектуальної власності.

Переходячи до аналізу ознак НТІ як об'єкта права інтелектуальної власності, варто наголосити, що у цивільному законодавстві закріплена презумпція, за якою «результат інтелектуальної діяльності вважається створеним творчою працею, якщо не доведено інше». Аналогічна презумпція підтримується також судовою практикою.

Міжнародно-правові стандарти щодо ознак об'єктів права інтелектуальної власності втілені у міжнародних конвенціях. До прикладу, ознаки правової охорони творів якісно розкрито у Бернській конвенції про охорону літературних і художніх творів, зокрема такі ознаки як: творчий характер; об'єктивна форма вираження; відповідний зміст [1].

Аналіз загальнотеоретичних засад про особливості інформаційних об'єктів права та об'єктів права інтелектуальної власності дозволяє зробити такий досить важливий висновок: відомості, що становлять інформацію (чи НТІ) можуть потрапляти під правову охорону законодавства про авторське право або ж законодавства про захист права промислової власності. У зазначеному контексті переконливо та аргументовано виглядає аналіз проявів та напрямків розуміння цивільно-правової норми, що здійснений О. В. Кохановською. Дослідниця аналізує норму цивільного права не тільки в контексті її традиційного розуміння як «загальнообов'язкового формально визначеного правила поведінки», але і як специфічного інформаційного об'єкта і об'єкта творчості (авторського права).

Процес творіння норми права, як слухано вказує вчена, носить характер творчої діяльності авторів, у результаті чого виступає об'єктом авторського права. Одночасно сам зміст норми права повинен відповідати усім рисам інформації щодо якості: достовірність, актуальність, повнота. Офіційне прийняття законодавчого акта перетворює правову норму з об'єкта авторського права на інформацію (відкриту чи з певними обмеженнями щодо доступу) [6, с.151]. Наведені положення справді переконливо демонструють комплексний характер інформаційних відносин загалом та відносин щодо НТІ зокрема, та можливість застосування у регламентації цих відносин як положень законодавства про авторське право, так і норм інформаційного законодавства.

Аналогічна ситуація є в частині розуміння НТІ і як об'єкта права промислової власності, і як інформаційного об'єкта. Справді, НТІ в своїй основі може мати у певних випадках ознаки об'єкта авторського права, в інших – об'єкта права промислової власності. Одночасно у розумінні НТІ як об'єкта цивільних прав такі прояви носять переважно допоміжний характер, який, однак, в певних випадках може набувати ознак основного.

Наведемо приклад НТІ, яка об'єктивована на електронних чи матеріальних носіях і, набувши відповідної матеріалізованої форми, містить ознаки об'єкта права інтелектуальної власності. При цьому порушені саме права інтелектуальної власності (авторські права чи права промислової власності у залежності від специфіки відомостей, що становлять НТІ), а не інформаційні права. В даному разі слід звертатися до

розуміння НТІ через призму її характеристик як об'єкта права інтелектуальної власності. У даному разі пріоритетним є розуміння НТІ саме з позицій права інтелектуальної власності.

Якщо ж НТІ містить в собі ознаки комерційної таємниці і за режимом доступу повинна перебувати в обмеженому доступі, проте перебувала у відкритому доступі, тут повинен надаватися пріоритет нормам інформаційного законодавства, адже порушення прав інтелектуальної власності щодо НТІ не мали місця.

Можна навести і ще один можливий випадок. У процесі використання НТІ мало місце порушення як прав інтелектуальної власності, що були присутні в НТІ, так й інформаційних прав щодо НТІ. У такому разі слід комплексно кваліфікувати правовідносини щодо НТІ із одночасним застосуванням норм законодавства у сфері інтелектуальної власності та інформаційного законодавства.

Може мати місце також ситуація, коли відомості, що складають НТІ, не містять проявів об'єкта права інтелектуальної власності, у такому разі застосовуватиметься виключно інформаційне законодавство при врегулюванні спорів щодо НТІ.

Отже, для правильної кваліфікації відносин щодо НТІ важливо у кожному конкретному випадку розуміти наявність чи відсутність у НТІ проявів об'єкта права інтелектуальної власності, а якщо такі мають місце, то носять вони основний чи допоміжний характер. Ці характеристики мають особливе значення, адже впливають на визначення норм, які слід застосовувати у відносинах, які складаються щодо НТІ як складного за змістом об'єкта цивільного права.

Якщо розкривати специфіку НТІ з позицій інформаційного права, то для неї характерні такі ідентифікуючі риси: НТІ завжди зберігається за суб'єктом, який її передає; тиражування НТІ, що може мати вплив на комерційну цінність інформації, але не на її корисність для суб'єкта, якому належить право на неї або ж для іншого уповноваженого суб'єкта; можливість використання НТІ попереднім володільцем може бути обмежена лише через заборону здійснення таких дій, а не шляхом вилучення у попереднього володільця речі-засобу збереження НТІ; моментом створення НТІ є надання їй певної форми та фіксації на матеріальному чи електронному носії; виключне майнове право на інформацію є строковим; специфічний правовий режим (за загальним правилом, вільний доступ до НТІ із встановленням законних обмежень у її використанні). Наведений перелік ознак є визначальним для розуміння НТІ в якості об'єкта інформаційного права.

Досліджуючи проблематику регулювання науково-технічної інформації з позицій природи відносин права інтелектуальної власності, варто вказати, що на сьогодні є дві концепції з цього приводу. Так, за першою концепцією пропонується розглядати об'єкти права інтелектуальної власності як об'єкти права власності. Другий підхід пов'язаний із змістом виключних майнових прав щодо об'єкта права інтелектуальної власності, у тому числі інформації. Варто наголосити, що на перший погляд концепція речових прав може бути придатною для науково-технічної інформації як різновиду інформації, тим більше за умов постійного удосконалення теорії речових прав [7; 2] та розширення його об'єктів.

Справді, варто наголосити, що у контексті досліджуваної нами проблеми, важливими є сучасні тенденції, що мають місце у доктрині речового права. Як слухано наголошує Р. А. Майданик, для сучасного речового права характерні певні тенденції, а саме: 1) за своєю структурою система речового права включає в себе загальні положення, володіння та окремі види речових прав; 2) перехід до концепції широкого розуміння речових прав, що обумовлює розширення кола речових прав через включення так званих «прихованих» речових прав; 3) доцільність законодавчого закріплення в положеннях ЦК України в нормах про речі поняття цифрового контенту і цифрової речі та доступ третіх осіб до них [7, с. 16; с. 32]. Одночасно сучасні фахівці у сфері речового права, наголошуючи на концепції широкого підходу до розуміння речових прав, дуже обережно ставляться до поширення речового-правового регулювання на відносини у сфері інформації. І в цьому є сенс, адже інформація має свою специфіку, на якій ми наголошували вище.

Ще у 2001 р. Р. Б. Шишка, досліджуючи пропріетарну теорію, наголошував на тому, що «вона має свої позитивні сторони – наприклад, консолідувати законодавство про інтелектуальну власність. Одночасно цивіліст зауважив, що ця теорія недостатньо спрацьовує при захисті майнових прав володільців, що обумовлює не необхідність пошуку іншої теорії права інтелектуальної власності, яка б більш точно відображала зміст цих відносин» [10, с. 315].

Втім, варто наголосити, що раніше ст. 6 Закону України «Про науково-технічну інформацію» проголошувала, що ця інформація є об'єктом права власності. Такий підхід по суті був відображенням пропріетарної теорії. Така тенденція мала місце і в інших нормативно-правових актах у сфері інтелектуальної власності, хоча з 2014 р., у зв'язку із внесенням змін, конструкція права власності щодо НТІ була вилучена із Закону.

У доктрині права констатується наявність поряд із речовими та зобов'язальними правами, так званих виключних прав [3, с. 13], що є певною особливістю ЦК України. Поступово пропріетарна теорія прав на інформацію в теорії цивільного права втратила свої переваги [5; 4].

Справді, на нашу думку, необхідність зміни наукових підходів та їх розвиток – це виклик та необхідність, адже невідповідність правових конструкцій сучасним вимогам та практичним реаліям свідчить про те, що вони не дієві. І в цьому є об'єктивні фактори, які розкриваються у працях багатьох науковців. До прикладу, Є. В. Петров на підтвердження нездатності концепції права власності належним чином розкривати сутність правомочностей, що впливають з інформації, наводить наступні аргументи: 1) абсолютно неефективне регулювання відповідних відносин (до нематеріальних об'єктів, зокрема, не може бути застосовано багато з існуючих методів захисту права власності, та й «передача» таких об'єктів за договором купівлі-продажу навряд чи може бути реалізована у практичній площині); 2) правомочності власника не можуть бути адекватно використані для такого нематеріального об'єкта, як інформація, неможливо також застосувати виндикаційний позов; 3) не може бути правомочності володіння, оскільки неможливо володіти, та фізично впливати на інформацію; 4) конструкція користування теж не підходить у чистому вигляді для опису і регулювання видобування корисних властивостей з нематеріальних об'єктів; 5) категорія розпорядження, яка встановлена для речей теж не вписується в характеристики інформації [4].

У контексті характеристики правильності переходу до концепції виключних майнових прав щодо інформації важливо наголосити на базовому постулаті, який закладений у Книзі 4 ЦК України (ст. 419) щодо незалежності права інтелектуальної власності та права власності на річ, в тому числі при переході права на об'єкт права інтелектуальної власності чи права власності на річ [9]. Якщо інтерпретувати дане положення під науково-технічну інформацію, то варто вказати, що право на НТІ та право власності на річ, в якій втілена НТІ, не залежать одне від одного. При переході права на НТІ, не відбувається переходу права власності на форму, в якій вона уречевлена і навпаки. При цьому річчю, яка виступає формою уречевлення НТІ виступає документ, інформаційний продукт, інформаційних ресурс тощо.

Висновок про можливість віднесення НТІ до об'єктів, на які поширюється правовий режим виключних майнових прав обумовлений проявами у НТІ характеристик об'єктів права інтелектуальної власності, про йшлося вище. Сама ж концепція виключних прав інтелектуальної творчості втілена у положеннях ЦК України (ч. 1 ст. 421 ЦК України [9]) та характеризується наступною сукупністю прав: 1) право на використання об'єкта права інтелектуальної власності; 2) право дозволяти використання об'єкта інтелектуальної власності будь-яким способом в межах закону; 3) право перешкоджати неправомірному використанню такого об'єкта, у тому числі забороняти таке використання способами, які не заборонені законодавством; 4) інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом [9]. Ці права є класичним переліком при розумінні сутності виключних прав інтелектуальної власності.

Сучасна доктрина цивільного права характеризується серйозним та ґрунтовним рівнем напрацювань проблематики виключних прав інтелектуальної власності. Серед основних положень тезисно можна окреслити такі найважливіші: а) конструкція виключних прав включає в себе як майнові, так і немайнові права щодо об'єктів права інтелектуальної власності; б) абсолютний характер виключних прав, що проявляється в обов'язку всіх і кожного утримуватися від використання у всіх або у визначених формах об'єктів права інтелектуальної власності; в) специфічна сукупність правомочностей, що включають у себе: право використання та право розпорядження цим використанням) право на розпорядження виключним правом, існує у двох формах: надання права та передання права; д) належність усіх прав на об'єкт права інтелектуальної власності тільки суб'єкту цього права.

Це загалом основні положення, якими характеризуються виключні права інтелектуальної власності та які повною мірою застосовні до НТІ в якості її розуміння як об'єкта права інтелектуальної власності.

Водночас висловити думку, що напрацювання та категоріальний апарат речового права до даних відносин не застосовується взагалі – також неправильно. До прикладу, конструкція «дозволяти використання» НТІ (виступи на основі створеної науково-технічної інформації, відкриття НТІ до вільного доступу) чи інші форми використання НТІ в основі свого розуміння базуються на повномочності користування, звісно, з урахуванням специфіки НТІ як блага, і як об'єкта права інтелектуальної власності та інформаційного права. Іншим прикладом, що базується на основі конструкцій речового права є конструкція розпорядження, що проявляється у можливості визначити юридичну долю об'єкта правовідносин інтелектуальної власності (як реальну, так і юридичну), наприклад, передати права на неї, звісно у видозміненому прояві. Розпоряджатись НТІ – це право відчувувати, дарувати, здати в оренду та інші права, що входять до структури так званих «інших майнових прав інтелектуальної власності».

З урахуванням наведеного, для виключного майнового права на НТІ не можуть бути характерні відносини власності або ж класичного володіння. Наведений підхід також відображений у чинному профільному ЗУ «Про науково-технічну інформацію», який оперує такими термінами, як «права на науково-технічну інформацію», «відносини між особами, яким належать права на науково-технічну інформацію», «здійснює свої права щодо науково-технічної інформації». З наведеного випливає, що Закон розвиває концепцію виключних майнових прав щодо науково-технічної інформації, що, безперечно, є правильно та логічно [8].

Висновки. Підсумовуючи наведене, варто наголосити на перспективності застосування саме приватноправової теорії регламентації відносин, об'єктом яких виступає інформація загалом, та НТІ зокрема. Досліджувані правовідносини носять комплексний характер правового регулювання із пріоритетністю застосування інструментарію цивільного права. НТІ як об'єкт цивільного права слід розкривати в якості особистого немайнового блага; об'єкта права інтелектуальної власності; інформаційного продукту (ресурсу).

Список використаних джерел

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 24.07.1971. *База даних «Законодавство України»*. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_051 (дата звернення: 21.12.2020).
2. Гейнц Р. М. Самозахист речових прав. Речове право: пріоритети та перспективи. *Матеріали Київських правових читань*. Київ, 22 березня 2019 р. / Р. А. Майданик, Я. М. Романюк та ін.; відп. ред. Р. А. Майданик. Київ: Алерта, 2019. С. 39-46.
3. Голубєва Н. Ю. Співвідношення зобов'язальних та речових правовідносин. *Часопис цивілістики*. 2015. Вип. 19. С. 13-17.
4. Калаченкова К., Титова О. Щодо правового режиму інформації у сфері господарювання. *Економіко-правова парадигма розвитку сучасного суспільства*. 2016. №2. URL: <https://studlib.org.ua/index.php/eprs/article/view/89/85> (дата звернення: 25.01.2021).
5. Кохановська О. В. Приватно-правове розуміння інформаційних відносин в Україні. *Часопис цивілістики*. 2017. Вип. 22. С. 128-133.
6. Кохановська О. В. Цивільно-правова норма як загальнообов'язкове правило поведінки, інформація і результат творчості. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2018. Т. 25. № 2. С. 142-155.
7. Майданик Р. А. Переосмислення речового права в сучасних умовах. Речове право: пріоритети та перспективи. *Матеріали Київських правових читань*. Київ, 22 березня 2019 р. / Р. А. Майданик, Я. М. Романюк та ін.; відп. ред. Р. А. Майданик. Київ: Алерта, 2019. С. 9-33.
8. Про науково-технічну інформацію: Закон України від 25.06.1993. № 3322-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. N 33. ст. 345.
9. Кохановська О. В. Цивільно-правові проблеми інформаційних відносин в Україні: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2006. 34 с.
10. Шишка Р. Б. Пропріетарна теорія інтелектуальної власності. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2001. Вип. 16. С. 311-315.

References

1. Bernska konvencija pro okhoronu literaturnykh i khudozhnykh tvoriv vid 24.07.1971 [Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works of 24.07.1971]. *Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» – Database «Legislation of Ukraine»*. Retrieved from http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_051 [in Ukrainian].
2. Heints, R. M. (2019). Samozakhyst rechovykh prav [Self-protection of property rights]. *Rechove pravo: priorytety ta perspektyvy. Materialy Kyivskykh pravovykh chytan – Property Law: priorities and prospects. Materials of Kyiv legal readings*. Kyiv, 22 bereznia 2019 r. / R. A. Maidanyk, Ya. M. Romaniuk ta in.; vidp. red. R. A. Maidanyk. Kyiv: Alerta, 39-46 [in Ukrainian].
3. Holubieva, N. Yu. (2015). Spivvidnoshennia zoboviazalnykh ta rechovykh pravovidnosyn [The ratio of binding and property relations]. *Chasopys tsyvilistyky – Journal of Civil Law science*, 19, 13-17 [in Ukrainian].
4. Kalachenkova, K. & Tytova, O. (2016). Shchodo pravovoho rezhymu informatsii u sferi hospodariuvannia [On the legal regime of information in the field of management]. *Ekonomiko-pravova paradyhma rozvytku suchasnoho suspilstva – Economic and legal paradigm of modern society*, 2. Retrieved from: <https://studlib.org.ua/index.php/eprs/article/view/89/85> [in Ukrainian].

5. Kokhanovska, O. V. (2017). Pryvatno-pravove rozuminnia informatsiinykh vidnosyn v Ukraini [Private legal understanding of information relations in Ukraine]. *Chasopys tsyvilistyky – Journal of Civil Law science*, 22, 128-133 [in Ukrainian].
6. Kokhanovska, O. V. (2018). Tsyvilno-pravova norma yak zahalnooboviazkove pravylo povedinky, informatsiia i rezultat tvorchosti [Civil law as a mandatory rule of conduct, information and the result of creativity]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy – Bulletin of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 25 (2), 142-155 [in Ukrainian].
7. Maidanyk, R. A. (2019). Pereosmyslennia rechovoho prava v suchasnykh umovakh [Rethinking of Property Law in modern conditions]. *Rechove pravo: priorityety ta perspektyvy. Materialy Kyivskykh pravovykh chytan – Property Law: priorities and prospects. Materials of Kyiv legal readings*. Kyiv, 22 bereznia 2019 r. / R. A. Maidanyk, Ya. M. Romaniuk ta in.; vidp. red. R. A. Maidanyk. Kyiv: Alerta, 9-33 [in Ukrainian].
8. Pro naukovu-tekhnicnu informatsiiu: Zakon Ukrainy vid 25.06.1993 [On scientific and technical information: Law of Ukraine of 25.06.1993]. № 3322-XII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 1993, 33, 345 [in Ukrainian].
9. Kokhanovska O. V. (2006). *Tsyvilno-pravovi problemy informatsiinykh vidnosyn v Ukraini [Civil Law problems of information relations in Ukraine]: avtoref. dys... d-ra yuryd. nauk: 12.00.03*. Kyiv [in Ukrainian].
10. Shyshka, R.B. (2001). Propriietarna teoriia intelektualnoi vlasnosti [Proprietary theory of intellectual property]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav 2001 – Bulletin of Kharkiv National University of Internal Affairs 2001*, 311-315. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2001_16_63 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 15.02.2021.

4. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ. КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА. СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА. ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ. СУДОУСТРІЙ. ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

DOI: 10.35774/app2021.01.127

УДК 343.85:343.378

Ніна Рогатинська,
доктор юридичних наук,
в.о.зав.кафедри кримінального
права та процесу і правоохоронної
діяльності Західноукраїнського
національного університету
ORCID:// <http://orcid.org/0000-0003-0617-6114>

ВПЛИВ КОНТРАБАНДИ НА МИТНУ БЕЗПЕКУ ДЕРЖАВИ

У статті розглянуто теоретичні питання визначення змісту контрабандної діяльності. Обґрунтовано особливості здійснення контрабанди та її вплив на митну безпеку держави.

Ключові слова: контрабанда, протидія контрабанді, митна злочинність, економічна безпека, митна безпека.

Rohatynska N.

The impact of smuggling on the customs security of the state

The article considers theoretical issues of determining the content of smuggling. The current problems of smuggling, the prerequisites for its spread in border areas are highlighted. The peculiarities of smuggling and its impact on customs security are substantiated. It is emphasized that one of the main tasks assigned to customs authorities is, among other things, prevention and counteraction to smuggling, combating violations of customs rules throughout the customs territory of Ukraine, as well as exchange of documents and information (including electronic) with other state bodies of Ukraine, customs, law enforcement and other bodies of foreign states. The legal nature of smuggling and its negative impact on customs security has been studied. It is smuggling and violation of customs rules that are the basis for the existence of customs crime. It is an essential component of economic crime, related to embezzlement, evasion of customs duties, and the commission of official crimes. The goal of customs security is defined as achieving the level of efficiency and reliability of the customs system due to the productive functioning of customs authorities. Measures aimed

© Ніна Рогатинська, 2021

**Порядок публікації матеріалів
у фаховому збірнику наукових праць
«Актуальні проблеми правознавства».**

1) Приймаються роботи, написані **українською, російською або англійською мовами**, обсягом до 12 аркушів включно.

2) Рукопис статті повинен мати такі елементи:

- УДК;
- код ORCID;
- назва секції;
- прізвище та ініціали автора, науковий ступінь, посада;
- назва статті українською мовою;
- анотації українською і російською мовами (мінімум 700 знаків з пробілами), розширена анотація англійською мовою (мінімум 1800 знаків з пробілами), які повинні містити короткий виклад актуальності, мету та результати дослідження;
- ключові слова (не менше 5 позицій);
- основний текст статті;
- список використаних джерел;
- список використаних джерел англійською мовою (References).

3) Окрім рукопису статті до редакції подається **реферат** (розширена анотація) англійською мовою (реферат має обов'язково містити: назву статті, прізвище та ініціали автора, посаду, місце роботи, короткий зміст статті. Мінімальний обсяг реферату – **300 слів**).

4) Стаття повинні містити такі елементи:

- постановку проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями;
- аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття;
- мету статті;
- виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів;
- висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Зазначені елементи виділяються в рукописі напівжирним шрифтом.

5) Стаття має бути набрана в текстовому редакторі Microsoft Word. Поля з усіх сторін – 20 мм. Шрифт – Times New Roman 14 з інтервалом 1,5.

Посилання на використані джерела здійснюється безпосередньо в тексті. У квадратних дужках зазначається порядковий номер використаного джерела, а через кому – конкретна сторінка (приклад – [1, с. 15]).

6) До редакції на електронну адресу **zbirnykapp@wunu.edu.ua** подаються:

- електронний варіант статті;
- розширена анотація англійською мовою (реферат);
- завірена рецензія доктора або кандидата наук відповідного профілю (крім випадків, коли автор сам має науковий ступінь);
- довідка про автора на окремій сторінці (прізвище, ім'я, по-батькові повністю, організація, посада, адреса, науковий ступінь, вчене звання, контактні телефони, поштова адреса для направлення авторського примірника журналу, електронна адреса);
- відсканована квитанція (інформація про оплату на сайті видання).

7) Редакція очікує, що надані матеріали раніше не публікувалися і не передавалися для публікації до інших видань.

Статті, які не відповідають наведеним вимогам, не приймаються до розгляду. Рукописи проходять рецензування та перевірку на наявність плагіату, за результатами якого редакційна колегія приймає рішення про публікацію статей або необхідності їх доопрацювання авторами.

Наукове періодичне видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОЗНАВСТВА

Збірник наукових праць

*Випуск 1 (25)
2021*

Літературний редактор: *Інна Калачик*
Комп'ютерне макетування: *Ольга Драбюк*
Дизайн обкладинки: *Марія Одобецька*

Підписано до друку 22 грудня 2020 р.
Формат 60x84 1/8. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублюванні.
Ум.-друк. арк. 18,3. Обл.-вид. арк. 18,7.
Замовлення № P014-01-20. Тираж 300 прим.

Адреса редакції:
464005 м. Тернопіль, вул. Микулинецька, 46а
тел. (0352) 26-06-36

www.appj.wunu.edu.ua
E-mail: zbirnykapp@wunu.edu.ua

Видавець та виготовлювач:
Західноукраїнський національний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль 46400

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 3467 від 23.04.2009 р.*

Віддруковано у видавничо-поліграфічному центрі «Університетська думка»
вул. Бережанська, 2, м. Тернопіль 46004
тел. (0352) 47-58-72
E-mail: edition@wunu.edu.ua
www.appj.wunu.edu.ua